

Minister van Justitie en Veiligheid

Datum
21 mei 2024

Ons kenmerk
5413534

nota

Fenomeenanalyse 'memes, als online wapen'

1. Aanleiding

- De fenomeenanalyse is een analyse van de Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding en Veiligheid.
- De analyse voorziet in uitbreiding van de kennis over het gebruik van extreemrechtse memes en de verborgen boodschap die sommige memes kunnen bevatten.

2. Geadviseerd besluit

- U wordt geadviseerd in te stemmen met de inhoud en conceptaanbiedingsbrief en gevraagd eventuele opmerkingen mee te geven.

3. Kernpunten

- De fenomeenanalyse laat zien dat normalisering van rechts(extremistisch) gedachtengoed zorgelijk is en blijft.
- Extreemrechtse memes zijn tegenwoordig overal op het internet aanwezig. Het is een belangrijk online communicatiemiddel voor extreemrechtse groepen en personen. Memes worden vanuit de extreemrechtse online subcultuur verspreid naar diverse sociale media platformen. Ze bereiken daar vooral jongeren die online actief zijn die in eerste instantie niet bereikt kunnen worden. Door de vereenvoudigde boodschap in memes bestaat het risico dat deze jongeren toch geïnteresseerd raken in het extreemrechtse of zelfs radicaliseren naar een rechtsextremistische gedachtengoed.
- Hoe meer contentmoderatie er op een platform plaatsvindt, hoe subtieler de extreemrechtse boodschap in de meme verpakt moet zijn. Alleen zo kan een meme met extreemrechtse boodschap de grotere platformen bereiken, de moderatie omzeilen en uiteindelijk een groter publiek aanspreken en hiermee de boodschap normaliseren. Daarentegen komen in besloten rechts-extremistische online groepen waar moderatie ontbreekt geregeld expliciete boodschappen en gewelddadige memes voor.
- Extreemrechtse memes hebben als communicatiemiddel vier functies. Er zijn *vermakelijke* memes waarbij humor en esthetiek voorop staat. Daarnaast zijn er memes die *informatief* gebruikt worden, bijvoorbeeld in onderlinge communicatie binnen een groep. Er zijn *wervende* memes die tot doel hebben om een extreemrechtse boodschap uit te dragen en nieuwe personen te interesseren voor de extreemrechtse ideologie. En als laatste zijn er *extremistische* memes waarbij de inhoud vergaande radicalisering en extremisme of zelfs terrorisme beoogt en verheerlijkt.

- De rol van extreemrechtse memes kan niet worden afgedaan als onbeduidend. Het gebruik van memes door extreemrechtse groepen of personen is een belangrijk online communicatiemiddel en wordt op diverse manieren en met verschillende functies ingezet. De inzet draagt bij aan de normalisering van het extreemrechts gedachtegoed, (online), groeps- en identiteitsvorming en in een enkel geval tot mogelijke inspiratie voor geweld of ander extremistisch handelen.

Datum

21 mei 2024

Ons kenmerk

5413534

4. Toelichting

Politieke context

- In augustus 2023 heeft u het WODC-rapport over 'Rechts-extremisme op sociale mediaplatforms' naar de Tweede Kamer gestuurd.
- In december 2023 heeft u de Versterkte aanpak online naar de Tweede Kamer gestuurd.
- Begin mei 2024 heeft u de eerste Nationale Extremismestrategie 2024 - 2029 naar de Tweede Kamer gestuurd.
- Momenteel wordt er gewerkt aan de verdere invulling van de aanpak van de bovengenoemde stukken, die bijdragen aan de aanpak van extreemrechtse memes. Deze aanpak is gericht op recht-extremisme en recht-terrorisme en nadrukkelijk *niet* op activisme.

5. Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden

5.1 Toelichting

De persoonsgegevens van de ambtenaren zijn niet openbaar ter bescherming van de persoonlijke levenssfeer.